

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa G. sp. z o.o. w W.
przeciwko M. W. i M. S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 kwietnia 2016 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego M. S. kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje A. S. - kuratorowi pozwanego M. W. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł, powiększoną o stawkę podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za udział w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony powodowej G. sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 kwietnia 2016 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną,

wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.).

W ocenie strony powodowej oczywista zasadność skargi wynika z błędów logicznych popełnionych przez Sąd Apelacyjny przy wydawaniu wyroku reformatoryjnego. Mianowicie z jednej strony wskazał, że tylko w sytuacji sprzedaży telefonu wraz z jednoczesnym zawarciem umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych dochodziło do funkcjonalnego związku obu elementów tj. umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, ale z drugiej strony nie zbadał, czy w tej sprawie nie dochodziło do sprzedaży telefonów razem z umowami o świadczenie usług telekomunikacyjnych. Jeśli zatem Sąd drugiej instancji uznał, że sama możliwość sprzedaży telefonów bez usług telekomunikacyjnych oznacza, iż takiego funkcjonalnego związku nie ma, to tym samym potwierdził, że nie można mieć wątpliwości, iż umowa przewidywała nakaz sprzedaży telefonów razem z usługami telekomunikacyjnymi. Poza tym Sąd stwierdził, że żadna ze stron nie przedstawiła dowodów na okoliczność treści porozumienia wekslowego, a jednocześnie uznał, że weksel ten został wypełniony niezgodnie z porozumieniem.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Istotne zagadnienia prawne w ocenie strony powodowej sprowadzają się do tego, czy umowę stron, której przedmiotem jest zobowiązanie agenta, w zakresie działalności jego przedsiębiorstwa, do zawierania w imieniu i na rzecz innego podmiotu, za wynagrodzeniem umów z klientami tego innego podmiotu, zaś w ramach usług dodatkowych - zobowiązanie agenta do nabywania towarów i ich dalszej sprzedaży, pozostającej w ścisłym funkcjonalnym związku z realizacją usług, przy których sprzedaży agent pośredniczy, należy zakwalifikować jako umowę mieszaną, w której przeważa jeden rodzaj świadczenia (usługi agencyjne), czy jako umowę mieszaną, w której dochodzi do równorzędnego połączenia różnych rodzajów zobowiązań (tj. umowy o świadczenie usług agencyjnych i umowy sprzedaży), oraz czy roszczenia z tytułu zapłaty za towary przekazane agentowi w ramach wykonywania umowy agencyjnej w celu ich dalszej odsprzedaży wraz z umowami o świadczenie usług, do których realizacji te towary są niezbędne, podlegają dwuletniemu terminowi przedawnienia (art. 554 k.c.), czy też trzyletniemu terminowi przedawnienia (art. 118 k.c.).

Powyższe zagadnienia zostały sformułowane w związku z zarzutami naruszenia art. 758 k.c., art. 353¹ k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. przez błędną interpretację umowy i zgodnego zamiaru stron, a w konsekwencji zakwalifikowania łączącej strony umowy sub-agencyjnej jako umowy o charakterze mieszanym, w której dochodzi do równorzędnego połączenia elementów różnych rodzajów zobowiązań, podczas, gdy była to umowa mieszana, w której wyraźnie przeważa jeden rodzaj świadczenia, i do której należy stosować regulacje prawne

przewidziane dla umowy agencyjnej, zaś skutek błędnej kwalifikacji, Sąd drugiej instancji bezzasadnie uwzględnił zarzut przedawnienia roszczenia na podstawie art. 554 k.c.

Podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci potrzeby wykładni przepisów budzących rozbieżności w orzecznictwie sądowym, skarżąca łączyła z kwestią, czy pozwany może skutecznie powoływać się na zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, nie powołując żadnych dowodów na okoliczność treści tego porozumienia. W tym kontekście strona powodowa podniosła zarzut naruszenia art. 10 prawa wekslowego, przez przyjęcie, że mogło dojść do wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, w sytuacji, gdy żadna ze stron nie przedstawiła tego porozumienia.

W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Skarżąca przedstawiając uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w kontekście zarzucanego naruszenia prawa materialnego oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie wykazała, iż kwestionowane rozstrzygnięcie stanowi efekt ewidentnych błędów w zakresie wykładni prawa i w konsekwencji jest oczywiście nieprawidłowe, jak też, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi kasacyjnej.

Po pierwsze, na zabezpieczenie roszczeń wynikających z łączącej strony umowy zt. „sub-agencyjną” pozwany M. W. wystawił weksel *in blanco*, który został poręczony przez pozwanego M. S.. Z uwagi na to, że wypełniony przez stronę powodową weksel nie był przedmiotem obrotu, a zatem strona powodowa jako posiadacz weksla jest pierwszym wierzycielem, abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego uległ osłabieniu. Dlatego pozwani byli uprawnieni do podniesienia tzw. zarzutów subiektywnych, wynikających ze stosunku podstawowego, którym w tej sprawie jest umowa zt. „sub-agencyjną”. Takim zarzutem jest m.in. zarzut przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, którego zapłatę zabezpieczał weksel *in blanco*. Tego typu zarzut, dłużnik wekslowy może podnieść przeciw remitentowi (pierwszemu wierzycielowi wekslowemu)

niezależnie od treści deklaracji wekslowej, bowiem zgodnie z art. 119 k.c. terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

Po drugie, w świetle ustaleń faktycznych nie budzi wątpliwości, iż uregulowany przez strony umowy zt. „sub-agencyjną” stosunek prawny składał się z dwóch rodzajów stypizowanych w kodeksie cywilnym umów, a to umowy podagencyjnej (stronę powodową łączyła z P. sp. z o.o. umowa agencyjna w zakresie świadczenia usług telekomunikacyjnych - k. 23) w zakresie zawierania przez pozwanych w imieniu P. i na jego rzecz, za wynagrodzeniem należnym od strony powodowej, umów z klientami P. o świadczenie przez P. usług telekomunikacyjnych oraz umowy sprzedaży, której przedmiotem było zobowiązanie pozwanych do zakupu od strony powodowej sprzętu telekomunikacyjnego. Stosownie do § 2 załącznika nr 11 do umowy pozwani zobowiązani byli do dokonywania płatności za zakup towarów od strony powodowej w terminie 21 dni od daty wystania faktury. Pozwani zakupiony od strony powodowej sprzęt, sprzedawali w imieniu własnym podmiotom, z którymi też zawierali w imieniu i na rzecz P. umowy o świadczenie przez P. usług telekomunikacyjnych. Możliwa była też sytuacja, w której pozwani sprzedawali sprzęt zakupiony u strony powodowej, bez zawierania z nabywcami tego sprzętu umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych. Ponadto w art. 19 pkt 6 umowy zt. „sub-agencyjną” strony powołały się na art. 589 k.c. (zamieszczony w kodeksie cywilnym w dziale regulującym szczególne rodzaje sprzedaży) i postanowiły, że strona powodowa do momentu uiszczenia przez pozwanych całości ceny zastrzega sobie własność towarów, w tym sprzętu telekomunikacyjnego i akcesoriów oraz innego sprzętu sprzedanego pozwanym.

Wyżej przywołana treść postanowień umowy łączącej strony jednoznacznie identyfikuje je z elementami przedmiotowo istotnymi umowy sprzedaży. O kwalifikacji istniejącego pomiędzy stronami stosunku prawnego nie decyduje nadana mu przez nie nazwa, lecz treść odniesiona do przepisów kodeksu cywilnego. Jakkolwiek pomiędzy stosunkami prawnymi wynikającymi z umowy agencji i z umowy sprzedaży istnieje swoiste sprzężenie, to jednak każdy z nich zawiera elementy przedmiotowo istotne dla odrębnie stypizowanych przez kodeks cywilny umów cywilnoprawnych i w tej sytuacji roszczenia z nich wynikające

podlegają przedawnieniu w oparciu o przepisy właściwe dla każdej z tych umów. Ponadto występująca odmienna konfiguracja podmiotowa - wielostronna w przypadku umowy agencji (P. - strona powodowa - pozwani - klienci) i dwustronna w przypadku umowy sprzedaży (strona powodowa - pozwani), a także przedmiot i wzajemne świadczenia w odniesieniu do obu umów (tylko w odniesieniu do umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych występuje świadczenie w postaci prowizji) nie dają podstaw do przyjmowania pomiędzy nimi tożsamości jurydycznej, która implikowałaby zastosowanie do niezależnych od siebie roszczeń tego samego terminu przedawnienia. Eksponowany przez powódkę związek obu rodzajów umów, jednak przy wyraźnie zarysowanych *essentialia negotii* każdej z nich, nie uzasadnia kwalifikacji łączących strony stosunków prawnych jako umowy mieszanej z przewagą elementów właściwych dla umowy agencyjnej. Inna wykładnia w oczywisty sposób prowadziłaby do obejścia przepisów regulujących kwestię przedawnienia roszczeń wynikających z różnych typów kodeksowych umów cywilno-prawnych.

Stan faktyczny tej sprawy, który implikuje jednoznaczną wykładnię zastosowanych przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego, w zakresie przyjętych terminów przedawnienia roszczeń, nie daje podstaw nie tylko do uznania, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna, ale też, że występują wskazane przez stronę powodową zagadnienia prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2015, poz. 1804, ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.

zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).

O wynagrodzeniu należnym kuratorowi orzeczono na podstawie § 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. 2013, poz. 1476) w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. oraz § 2 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. Po wypłaceniu tego wynagrodzenia przez Skarb Państwa zaistnieją podstawy do zastosowania przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 113 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. 2016, poz. 623) i art. 108¹ k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c.

jw